

Gyorsan terjed, helyenként
tömeges a mezei aszat
FOTÓ | FARKAS SÁNDOR

Ősz végi gyomok

ÍRTA | DR. SZERÉNYI GÁBOR

Az utóbbi évek hosszúra nyúló, decemberig, vagy január elejéig tartó, késő őszeinek megfelelő időjárása a gyomnövények virágzási idejére is hatott. Ebben számottevő szerepe van annak, hogy széles ökológiai toleranciát mutatnak. Vannak fajok, amelyeknek egyértelműen megnyúlt a virágzási idejük, és kopottabban bár, de még novemberben-decemberben is ott virítanak az árokpartokon, az utak szegélyén, a szőlőkben és a kertekben.

Az is a változás, az alkalmazkodás jele, hogy az évelők között egyre gyakoribb a másodvirágzás. A kora tavasziak közül pedig jó néhánynak elég, ha csak néhány hűvösebb őszi nap van, mert azt követően nyomban kihajtanak a kiszórt magok, és rövid időn belül már késő ősszel virágot hoznak.

Megnyúlt a virágzási ideje például az *útszéli bogáncsnak*. Gyakran még novemberben-decemberben (sőt, tavaly még januárban) is találhattunk virágzó példányokat. A növény erő-

teljes, akár másfél méter magasra is megnő. Szára erős, csúcsán mindig több, rövid kocsányú fészkek van. Lomblevelei szárnyasan tagoltak, mélyen hasogatottak, szélükön erőteljes, 2-4 milliméter hosszú tövisekkel. Fészkes virágzatában csak csöves virágok ülnek, színük mély lilás-rózsaszín. Bolygatott, száraz gyepekben, utak mentén, legelőkön találkozhatunk vele.

Hasonlóan megnyúlt a virágzási ideje a közeli rokon *mezei aszatnak* is. Méretében nem marad el az útszéli bogáncs mögött, ugyancsak fészkesvirágzatú és a fészkeket szintén csak csöves virágok építik fel. Különbség azonban, hogy lomblevelei karéjosak, a széleiken levő tövisek sokkal rövidebbek, azonban annál kellemetlenebbül teszik szúróssá az egész növényt. A virágok pártája öt pirosas-mélyrózsaszín cimpára hasadt. Földfelszín alatti szára tarack, ezért vegetatív úton is gyorsan terjedő, terhes gyom. December végéig a legkülönbözőbb gyomtársulásokban fedezhető fel, helyenként tömeges.

Az enyhe telek gyakorlatilag a folyamatos

virágzás feltételeit teremtik meg a százszorszépek. Szinte mindenütt találkozhatunk vele, árokszéleken, réteken, legelőkön, elárvult futballpályák gyepeiben, parkokban egyaránt előfordul. Az előbbi két rokonához hasonlóan fészkesvirágzatú, a virágzatokban azonban a csöves virágok peremén nyelves virágok is találhatóak. A nyelves virágok pártája fehér vagy rózsaszínbe hajló, csúcsuk piros is lehet. A csöves virágok színe viszont sárga.

*a százszorszép
vérnyomáscsökkentő
hatása is beigazolódott*

Lomblevelei lapátszerűek, fordított tojásdadok, tölevélrózsában állnak, szélük finoman csipkés. A fészkes virágzat egyesével egy tőkocsány végén ül. A tőkocsány rövid, ritkán éri el a tíz centimétert. Gyógynövényként is ismert, szárított virágzatát egykor a népi gyógyászatban használták. Teát készítettek belőle, nyálkaoldónak, vizelet-hajtónak használták. Vérnyomáscsökkentő hatása is beigazolódott.

A fészkesvirágzatúak közül a „téli gyomok” sorából nem hagyható ki a *közönséges aggófü*. Egyéves növény, ám a tavasszal kiszórt magok ősszel rendszerint már kikelnek, és ebben az esetben a növény áttelel. Az ősszel megjelenő tövek hamarosan ki is nyílnak, és fagyban-hóban virágznak.

Szára rendszerint felemelkedő, ha elég helye van, szélesen bokrosodik. Lomblevelei szálasak, szárnyasan-öblösen hasogatottak, kissé húsosak. Fészkesvirágai hengeresek, fél centiméter átmérőjűek, egy-két centiméter hosszúak, bennük csak halvány sárga, csöves virágok találhatóak. Elsősorban kertekben, gyümölcsösökben és szőlőkben fordul elő.

Hasonló életciklusú kutyatejféle gyomnövényünk a *napraforgó kutyatej* is. Egyéves növény, tavasszal nyílik, ám a megérő, kihulló magok már ősszel kikelhetnek, ha néhány napos erősebb lehűlés szakította meg az őszt. Tíz-harminc centiméter magasra növő szára felálló, ágas. Lomblevelei visszás tojásdadok, szélesebbek. Virágai összetett bogernyőben állnak, színük sárgászöld. Vetésekben, kertekben, szántókon, bolygatott gyepekben jelenik meg, az egész országban elterjedt, de sehol sem tömeges.